

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Drs C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Lamm, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Low, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marnelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meuser, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rallmann, Utrecht; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thij, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.
(Tijdelijk adres: Drs C. TAZELAAR, Overtoom 350, Amsterdam.)

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f2.— per jaar.
Advertentiën: 25 cent per regel.

Tot nadere aankondiging is het adres der Redactie
Drs C. TAZELAAR, Overtoom 350, Amsterdam.

INHOUD: Het Evangelie van Johannes V. — Uit de Schrift: De rivier Gods is vol waters. (Ps. 65:10). — Kerkelijk Leven: Door Amerika II. Kerkelijke Archiveren II. Modern rooien. — Wilsheerter: Ontdanks gevaren en licht noodzakelijk I. — Geestelijke Adviezen. — Populair Wetenschappelijke Schetsen: Rondom de Bijbelsche treurpelen van Racine. — Muzikale Kroniek X. — Literatuur en Kunst: Chr. Beginsel en Moderne Letterkunde II. Nieuwe Jongensboeken. Hans Sterneder, De Boersensistent. — Zending en Evangelisatie: Het nabije Oosten II. — Persoonlijk. — Correspondentie. — Kerknieuws.

HET EVANGELIE VAN JOHANNES.

V.

Inhoud van het eerste artikel: Heden is er veel belangstelling in de Evangelien. De kritiek oorkent, dat de apostel Johannes de schrijver is. Blijken het vierde Evangelie zelf echter is de schrijver een Jood, een oogenetuis, de lievelingsdiscipel, die geen ander kan zijn dan Johannes, die op hoogen leeftijd te Efeze stierf.

Inhoud van het tweede artikel: In vorm en inhoud verschildt het vierde Evangelie zeer van de eerste drie. Veel staat het over. Het haast zich naar het einde. Het tekenet Jezus als het Paaschlam en stelt ons in staat, den duur van 's Heeren arbeid te bepalen.

Inhoud van het derde artikel: De groote redvoeringen in het vierde Evangelie doen een ontkennen, dat ze van Jezus zijn. Ze zijn echter te verklaren o.a. uit de veranderende omstandigheden. Jezus wordt door Johannes vooral naar Zijn Goddelijke zijde getoekend.

Inhoud van het vierde artikel: Johannes laat vooral zien, dat Jezus waarlijk de Christus is. Allen getuigen het daar. Daarom in verband staan ook het z.g. misverstand en de wijze, waarop de wonderen worden medegedeeld.

Reeds de oude Christelijke Kerk heeft het eigenaardige karakter van het Evangelie van Johannes opgemerkt en daaraan uitdrukking gegeven. Volgens Clemens Alexandrinus heeft Johannes als de laatste onder de Evangelisten, overwegend, dat de lichamelijke zijde der evangelische geschiedenis reeds voldoende in de reeds bestaande Evangelien was beschreven, op aandringen van zijn vrienden en onder drijving des Heiligen Geestes een geestelijk Evangelie heeft vervaardigd.

Een geestelijk Evangelie — zoo is de naam gebleven, waarmee in latere eeuwen in navolging van den kerkvader Clemens het vierde Evangelie nog dikwijls is genoemd.

Deze naam heeft tot op zekere hoogte zijn goed recht. De geestelijke waarden en waarheden staan bij Johannes overal zeer bijzonder op den voorgrond.

Het Evangelie, dat Christus brengt, is de boodschap van het koninkrijk der hemelen. Hij heeft door Zijn lijden en sterven den toegang daartoe ontsloten. Hij roept de Zijnen er toe door Zijn Woord en Geest. Hij schenkt hun geloof en bekeering. Hij belooft hun eeuwige heerlijkheid.

Zoo ligt in het Evangelie het zwaartepunt in het geestelijke en eenwige. Maar ook het natuurlijke en tijdelijke staat er niet buiten. Een mensch met lichaam en ziel heeft stoffelijke en geestelijke behoeften. En onze Heiland is geen halve Zaligmaker. Hij redt de ziel, maar Hij vervult de stoffelijke noden ook. Zooals Hij ons niet alleen leerde bidden: „Vergeef ons onze schulden“, maar ook: „Geef ons heden ons dagelijksch brood“. Dat is, wat Clemens noemde de lichamelijke zijde der evangelische geschiedenis.

In al de Evangelien is deze dubbele zijde van het Evangelie in het licht gesteld. In zooverre is de uitspraak van Clemens van eenzijdigheid niet vrij te pleiten.

Maar toch komt vooral in de Synoptische Evangelien uit, dat Jezus helpt en redt ook uit natuurlijke en maatschappelijke ellende. Onophoudelijk lezen we daar, hoe Hij zieken geneast, duivelen uitwierp, dooden opwekte. Hij sprak van de prijzen der musschen en het verstellen der kleeren. Hij

was bewogen met de smart der weduwe te Naim, die haar zoon grafwaarts bracht. Hij toonde over een rechter, die een arme weduwe geen recht deed. Tot naastenliefde ook jegens het ellendige weke. Hij op in de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan.

Hoe geheel anders is de toon, die ons in het Johannes-Evangelie tegenklinkt. Daar treedt meer direct en meer nadrukkelijk het geestelijk karakter van des Heeren arbeid aan den dag. „De genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden“, heet het reeds in een proloog. „Indien iemand niet wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien“, zegt de Heere tot Nicodemus. In het slot van hetzelfde hoofdstuk zegt Johannes de Dooper: „Die in den Zoon geloof, die heeft het eeuwige leven“. Zoo gaat het geheel het Evangelie door.

Nu is er bij Johannes ongetwijfeld ook wel sprake van stoffelijke zaken, natuurlijke behoeften, aardse dingen. Ook Johannes heeft woorden van Jezus opgeteekend, waarin sprake is van herstelling, opstanding, brood, water, enz. Maar dit alles heeft Johannes op geheel andere wijze verwerkt dan de vroegere Evangelisten. Bij hem is het alles aanleiding, om weer geestelijke waarheden te laten zien. Het stoffelijke is bij hem altijd het beeld van het geestelijke.

Vandaar, dat men heeft gesproken van het symbolisch en allegorisch karakter van het vierde Evangelie. Door hen, die de historische betrouwbaarheid van dit Evangelie ontkennen, wordt dit symbolische nu echter zoo op de spits gedreven, dat er van feiten weinig overblijft.

Het verst mischien gaat hierin Loisy, die een verklaring op het Evangelie van Johannes geschreven heeft. Volgens hem is alles in dit Evangelie symbolisch en allegorisch op te vatten. Al de daden en woorden van Christus hebben om zoo te zeggen aan zich vleesch en geest, evenals Christus zelf. D.w.z. elk der gebeurtenissen heeft een dieper, geestelijken zin. En juist op dat laatste komt het aan. Daarom zou men volgens Loisy grootelijks dwalen door de trekken van Johannes' verhaal voor historische gegevens te houden. Voor de historie op zichzelf interesseert Johannes zich niet. Daarvoor is hij ten hoogste onverschillig. Zonder aarzelen verbuigt hij de hem overgeleverde feiten. Alles wordt opgelost in symbool.

Ter illustratie diene de genezing van den man in het badwater Bethesda, die daar reeds 38 jaar ziek lag, hfdst. 5. Dat badwater lag aan de Schaapspoort — een aanwijzing, dat de goede Herder tot Zijn schapen komt, tot menschen, „die van goeden wille zijn“. De vijf zalen van het badwater stellen het Joodsche volk voor, dat tevergeefs zijn zaligheid zoekt in de Wet (ook Augustinus meende zoo, en bracht de vijf zalen in verband met de vijf boeken van Mozes). De man had daar tevergeefs gehoopt op redding — hetwelk beduidt, dat de Wet niet tot het heil brengt. Acht en dertig jaar had hij gewacht, evenals Israël 38 jaar in de woestijn heeft gedwaald. Hij kon alleen door Christus gered worden.

Hier kon inderdaad menig prediker uit mysticistische kringen zijn hart ophalen en zijn hoorders vergasten uit een modernen kommentaar als van Loisy. Waarlijk, de uitersten raken elkaar.

Zulk een opvatting doet echter schromelijk te kort aan het historisch karakter van Gods Woord. Wie haar aanvaardt, laat de betrouwbaarheid van het Evangelie varen en verliest het feitelijk als Gods Woord.

Met handhaving der historie echter kan toch worden herhaald, wat boven werd gezegd, dat het aardsche en stoffelijke bij Johannes altijd beeld is van het geestelijke. Ja, het stoffelijke is den Heiland steeds aanleiding en aanknooppingspunt om vandaar uit Zijn hoorders te brengen tot het geestelijke. Het is Hem als de ladder, waarlangs Hij

ben opklimmen doet. Hij begint bij het aardsche en klimt dan met hen naar den hemel op.

Hij begon met de Samaritaansche waterdraagster te spreken over water en de telkens weerkerende moeite van het putten, en begon toen met haar te spreken over het water des levens. De menigte voedde Hij met brood, maar wees haar daarna op het brood des levens. Na de genezing van den blindgeborene zeide Hij: „Ik ben het licht der wereld“. Bij de opwekking van Lazarus sprak Hij: „Ik ben de opstanding en het leven“. Zoo wijst dit Evangelie den naar vrede zoekenden mensch opwaarts. Het roept hem toe: „Werkt niet om de spijze, die vergaat, maar om de spijze, die blijft tot in het eeuwige leven“.

Het eeuwige leven — dat is eindelijk een der gedachten, die evenals de bovengenoemde in het Evangelie van Johannes gedurig naar voren komen. „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem geloof, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.“

De liefde Gods klinkt in heel Zijn Woord ons tegen. Het feit zelf, dat Hij dat Woord gaf en daarmee den zondaar tegentrad, spreekt van die liefde reeds. Zoo wordt dan ook in al de vier Evangelien die liefde ons geschilderd. Hoe ontroerend schoon heeft de Heere van haar gesproken in de gelijkenissen van het verloren schaap, den verloren penning en den verloren zoon.

Maar die liefde Gods openbaart zich op twee wijzen. Zij geeft den verlorenen het eeuwige leven en de eeuwige zaligheid. Maar hier reeds, op de reis naar die heerlijkheid, verbindt zij zijn wonden en laaft hem met verkwikking. Niet alleen naar zijn geestelijk, ook naar zijn natuurlijk bestaan. Daarin nu is meer gegeven een onderscheid tusschen Johannes en de Synoptische Evangelien. Niet absoluut door te trekken, maar wel in hoofdlijnen op te merken.

De eerste drie Evangelien tekenen vooral, hoe Gods liefde de door de zonde geslagen wonden verbindt in genezing, opwekking, duiveluitwerping, prediking van sociale gerechtigheid, enz.

Maar Johannes laat met voorliefde zien, hoe die liefde Gods nog meer doet — het eeuwige leven geeft. Eeuwigheid en eeuwig leven zijn begrippen, die telkens weer bij hem terugkeeren. Hij begint reeds in de eeuwigheid. „In den beginne was het Woord.“ En dan spreekt hij steeds van het eeuwige leven, de gave van Gods liefde. „Die van dit water drinkt, zal in eeuwigheid niet dorsten.“ „Die dit brood eet, zal in der eeuwigheid leven.“ „Die Mijn woord bewaart, zal den dood niet zien in der eeuwigheid.“ „Zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.“ Christus heeft „de woorden des eeuwigen levens“.

En in het slot van het eigenlijke lichaam van zijn Evangelie doet Johannes al de lijnen, die door zijn Evangelie heenloopen, samenvloeden in het woord: „Deze dingen zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods, en opdat gij geloovende het leven hebt in Zijn Naam“. Zoo sluit het Evangelie met de eeuwigheid, gelijk het met de eeuwigheid begon.

C. BOUMA.

UIT DE SCHRIFT.

De rivier Gods is vol waters.

Gij bezoekt het land en hebbende het hegeerig gemaakt, verrijkt Gij het grootelijken; de rivier Gods is vol waters; wanneer Gij het alzoo bereid hebt, maakt Gij hunlieder koren gereed. Psalm 65:10.

Om de ziel te troosten, doet de Schrift gedurig grepen uit het natuurleven.

Die ziel zelf wordt vaak vergeleken bij een dor en dorstig land.

O, dat er regen kwam!

Dat de dauw bevochtigend zich verbreedde!
En werkelijk laten de zielsgesteldheden zich nog
het best weergeven door natuurbeelden.

De ziel kan in zulk een eigenaardigen, droevigen
toestand geraken, dat zij zich verzogd en ver-
schroefd voelt.

Andere woorden zijn er niet voor te vinden.
Het is of alles van binnen brandt.
Maar niet van liefde tot den Heiland.
Niet van vuur tegen onheilige wereldmachten.
Niet van gloeiende verrukking voor Gods glorie-
rijken naam.

Het is of alle levenssap is verdampt.

Hoe hard, hoe uitgedroogd voelt de ziel dan aan.
Doch zoo gij, o mijn ziel, dat zelf voelt, dan
zijt gij gelijk het land, dat God juist door de droogte
begeerig maakt. Dat roept om bewatering. Dat bidt
om besproeiing.

Soms voelt gij daar niets van. Dan zijt ge een
gloeiende steen. Die verlangt naar geen droppe-
len. Daar is hij te dood voor.

Maar in het land zit leven.

En als dan ook in u het leven weer te voor-
schijn treedt, dan slaakt gij meteen een bede om
lafenis.

Hoe gelukkig dan te weten, dat de rivier Gods
vol waters is.

Hoe kon in het Heilige Land de rivier Gods, de
Jordaan, verlangen om over het land te stroomen!
Hoe kon zij schuimend nederplassen om zich over
lagere deelen uit te breiden.

Welk een pracht, zulk een geweldige, ontembare,
ooverdoovende rivier!

Hoe trekt men er tegenwoordig niet op uit om
de schoonste punten van zulk een rivier te be-
zichtigen!

En als men dan in Amerika b.v. rond en onder
den Niagara-waterval wandelt, blijft men telkens
staan en houdt den adem in.

Sommigen hebben direkt woorden bij de hand
om hun indrukken weer te geven.

Maar anderen blijven een wijle sprakeloos.

Zoo behoort ook de ziel stil te houden tegenover
den rijkdom der genade, waarvan de rivier Gods
het zinnebeeld is.

Hoe schitterend en overweldigend, hoe duizend-
kleurig en hemelhoog regen spattend is toch de
genade des Heeren.

Worden thans aan de rivieren met sterken stroom
electriciteitswerken gebouwd, die een enorme kracht
ontwikkelen, het is alles nog niets, vergeleken bij
de kracht, die er uitgaat van de rivier der genade.

Maar hoe gij u ook verlustigen kunt bij het ge-
zicht op die rivier, dan eerst wordt zij u recht
tot verklikking, wanneer zij over uw ziel heen-
gaat.

Zoo dikwijls ligt gij, o ziel, als een gescheurd
land naast de rivier Gods, die vol waters is.

Het water is in de onmiddellijke nabijheid, maar
gij hebt er niets aan.

Doch zoodra het land uwer ziel lager komt te
liggen dan de rivier van Gods genade, dan heeft
er vruchtbare overstroming plaats.

Verstaat gij dat, begeerig gemaakte ziel?

Gij ligt vaak te hoog voor de rivier der genade.
Gij moet dalen.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Door Amerika.

II.

Om in het land der Vrijheid te komen.

Zoodra men aanstalten maakt om naar de nieuwe
wereld te reizen, krijgt men den indruk, dat het
eigenlijk een gunst is Amerika te bezoeken.

Naar geen enkel ander land zijn de formaliteiten,
waaraan men zich te onderwerpen heeft, zoo streng
en exclusief.

't Begint al op het bureau, waar men zijn pas-
sage neemt.

Men moet daar een lijst invullen ter grootte
van onze kiezerslijsten. En dan kan men niet vol-
staan met één hokje rood te kleuren, maar men
moet antwoord geven op verschillende vragen. Ons
berucht belastingbiljet is daarbij vergeleken nog
soepel. In niets wordt ge ontzien.

Zoo wordt u gevraagd, of gij al eens in een
kraakzinnigengesticht hebt gezeten. Met de grootste
belangstelling wordt naar uw gezondheid geïnfor-
meerd. Nauwkeurig moet ge opgeven het doel van
uw reis. Als ge soms de bolsjewistische of ger-
gelijke politieke overtuiging zijt toegedaan, moet
ge dat eerlijk opbiechten. En zoo gaat het door.

Maar dan zijt gij er nog niet. Op het konsulaat
moet ge een nieuwe vragenproef doorstaan. Al
zijt ge nog zulk een eerzaam burger, toch dient
ge adressen op te geven, waar men naar u infor-
meeren kan: gij moet brieven overleggen, waartuit
blijkt, dat men in de Vereenigde Staten uw komst
wenscht; ook hebt ge adressen in Amerika te noe-
men, waar men onderzoeken kan, of alles wel
zuiver koffij is.

Zoo weinig omslag men in Amerika zelf maakt,

zoo veel wordt er gemaakt, vóór ge daar voet aan
wal hebt gezet.

Men heeft mij overal met hoffelijkheid en onder-
scheiding behandeld. Ik heb allerminst reden tot
beklag. Dat neemt echter niet weg, dat de
scherpe, soms overdreven scherpe controle het ge-
voel over u brengt: ik mag blij zijn, dat ik den
Amerikaanschen bodem mag betreden.

Nu heeft men zeer zeker zulke maatregelen ge-
nomen om ongewenschte elementen te weren. De
immigratielwet, nog niet zoo lang geleden aange-
nomen en thans reeds in werking, geeft aan Ne-
derlanders slechts geringe kans zich in de Veree-
nigde Staten te vestigen. Het juiste cijfer heb ik
op het moment niet bij de hand. Maar 't is on-
betekenend klein. Op deze immigratielwet hoop
ik later nog wel terug te komen. Wat zij voor som-
migen inhoudt, nam ik waar op het Amerikaansche
konsulaat te Amsterdam. Daar stonden vrouwen,
wier mannen in Amerika een positie hadden ge-
vonden en zoo spoedig mogelijk zich bij hen wilden
voegen. Maar... ze werden voornamelijk niet toe-
gelaten. Het cijfer was voor zoo en zoo veel maan-
den reeds vol. Wanneer ze dan konden vertrekken?
Daaromtrant konden zij geen zekerheid ontvangen.
Een jong vrouwtje begon hysterisch te glimlachen.
Een paar andere vrouwen barstten in tranen uit.
Ze werden door medelijdende kennissen zachtjes
meegetroond, opdat de buitenlucht kalmeoerend op
haar zenuwen zou werken. Zulke tooneeltjes, zoo
werd mij verzekerd, ziet men daar dagelijks. De
ambtenaren zelf zijn van medelijden vervuld. Maar
wat kunnen zij er aan doen?

Zoo kwaad heeft hij, die tijdelijk Amerika wil
bezoeken, het natuurlijk niet. Toch houdt heel het
stelsel van controle er rekening mee, dat tijdelijke
bezoekers zich wel eens als blijvers konden ont-
hullen en daartegen neemt men de strengste voor-
zorgen.

Nu laat ik het onderzoek voor het scheepgaan
nog onbesproken. Dat beperkt zich tot het con-
troleeren van de passen en de medische inspectie.
De laatste heeft weinig om het lijf. Zij is voor-
namelijk bepaald tot de oogen. De passagiers gaan
één voor één den dokter voorbij. Soms wordt bij
iemand eens een ooglid opgelicht. Maar over het
geheel neemt men de passagiers slechts vluchtig
op. Zulk een inspectie werd tweemaal ingesteld,
eens te Cherbourg en eens op de hoogte van
Ellis-eiland. Waarom dit tweemaal moest geschie-
den, bleef mij totnogtoe een raadsel. Vooral den
laatsten keer veroorzaakte het veel oponthoud. Toen
toch moesten niet alleen de reizigers, die via
Parijs—Cherbourg aan boord gekomen waren, maar
ook die hun weg via Londen—Southampton ge-
nomen hadden en bovendien nog heel de beman-
ning het oog van den medicus, dat geen Argus-
oog bleek te zijn, passeren. De ongeveer twee-
duizend koppen en kopjes werden begluurd in den
tijd van anderhalf uur, wat op zichzelf niet zoo lang
is, maar voor ongeduldigen, die verscheiden dagen
niets anders dan wolken en water konden onder-
scheiden en nu eindelijk land in het zicht kregen
veel te lang.

Natuurlijk is de medische controle over de land-
verhuizers der 3de klasse veel strenger. Die wor-
den per boot naar Ellis-eiland vervoerd. Daar moe-
ten zij gedurende eenigen tijd verblijven. Veel is
er geklaagd over de hardheid, welke zulke men-
schen daar ondervonden. Sinds zijn de toestanden
eenigszins verbeterd. Maar nog altijd is het geen
pretje daar eenigen tijd te moeten doorbrengen.
Men ziet dan ook wel in de tweede klas per-
sonen „op een schoen en een slof“, die zich de
veel duurdere passagekosten getroosten om het
lot van Ellis-eiland te ontgaan. Zij zitten gedurende
de reis weggedoken in een hoek van het dek of
slapen een groot deel van den dag op de divans
in de breede gang naar de tweede-klas-lounging
(eigenlijk: luierzaal), een bont hoopje vreemde-
cenden in den bijt: Polen, Italianen enz.

Doch een paar dagen vóór men New-York nadert
verschijnen er weer een paar mannen met papieren.
Zij doen u dezelfde vragen, die gij al een paar
keer beantwoord hebt. Zij vergelijken uw antwoor-
den van thans met de aantekeningen op hun vellen.
Men ziet hier het stelsel van wantrouwen in volle
werking. En als belooning ontvangt ge dan een
landingskaart.

Als ge evenwel denkt: nu mag ik, zoodra de
boot gemeerd ligt, aan wal, hebt ge het mis. Al
zijt ge de Liberty (het kolossale Vrijheidsbeeld, dat
de haven van New-York beheerscht) gepasseerd,
de vrijheid hebt ge nog niet bekomen. Dat zou
ik dra ondervinden. Later dan verwacht werd, bij
het vallen van den avond, kwamen wij in New-
York aan. Om meer dan een reden (waaroer in
een volgende brief) zou ik gaarne van boord zijn
gegaan. Doch het wachtwoord luidde: alleen Ame-
rikaansche burgers mogen er af. De anderen moeten
tot morgen wachten. En toen het morgen werd,
begon een nieuw onderzoek. Gelukkig werd ik,
als steeds, ook nu vlug geholpen. Vele anderen
evenwel moesten nog wat nablijven.

Eindelijk voelde ik mij dan vrij.

Diep werd het er bij de vreemde bezoekers in-
gehamerd, dat het een gunst was in Amerika te
komen.

Eerlijk wil ik bekennen, dat het weldadig aan-

deed van hen, die mij begroetten, te mogen hooren,
hoe zij het als een voorrecht beschouwden, dat ik
Amerika wilde bezoeken.

Zoo kwam de balans van het zelfrespekt weer
in evenwicht.

En laat ik er bijvoegen: eenmaal in Amerika,
voelt gij u vrij als nergens ter wereld.

Voor de poorten van Amerika roepen inspecteurs
en controleurs met hun papieren wapenen evenals
de schildwachten vroeger bij versterkte steden hun
„werda“ toe.

Maar als die poorten zijn opengegaan, dan moogt
gij het land dooryliegen, beschenen door de zon
der gulden vrijheid, als het ten minste niet regent.

Doch onder zonschijn of regenvlaag blijft de
vrijheid.

Hier dringt zich echter weer een gedachte aan
mij op, die mij tot zeker voorbehoud noopt: de
christelijke school.

Schrijf ik in raadselen?

De oplossing volgt.

HEPP.

Kerkelijke Archieven.

II.

In ons vorig artikel zagen we, dat een archief
bestaat uit de bescheiden, die ex officio tot de
administratie van eenig lichaam behooren. Het ver-
schil met een bibliotheek of museum zal nu voor
de lezers wel duidelijk zijn. Een bibliotheek is een
willekeurige verzameling boeken of handschriften,
een museum evenzoo een willekeurige collectie
voorwerpen. Wanneer — om een voorbeeld uit den
tijd onzer Republiek te geven — gedeputeerden
uit een stadsregering naar de vergadering der
Staten van een gewest aan hunne committenten
verslag geven van het daar verhandelde, dan is
dit verslag een archiefstuk. Stelt daarentegen zulk
een gedeputeerde ten eigen behoeve een verhaal
op van zijn wedervaren, dan behoort zulk een
handschrift niet tot het archief, maar is het een
bibliotheekstuk. Natuurlijk kunnen dergelijke stuk-
ken bij het archief worden bewaard; in den regel
wordt aan een archief een boekery toegevoegd.
Het Amsterdamsch archief bezit bijvoorbeeld een
uitgebreide verzameling handschriften en boeken
over Amsterdam; terwijl er in het midden der
vorige eeuw, onder den naam van „rareiten-
kamer“ ook een soort museum aan was verbonden.
Maar het principiële onderscheid mag nimmer uit
het oog worden verloren. Toen een onzer dag-
bladen eenige jaren geleden berichtte dat H. M.
de Koningin, voor een poppentoonstelling, uit
het Koninklijk huis-archief acht poppen had be-
schikbaar gesteld, was zulk een courantenbericht
een bespottelijke dwaasheid.

Een archief is alzoo geene willekeurige verzame-
ling, maar een organisch geheel: een organisme,
dat volgens vaste regelen is gegroeid. Daaruit volgt
dat het ook systematisch moet worden geordend,
en wel zoodanig, dat het systeem van indeeling
moet overeenstemmen met de inrichting van het
lichaam, waarvan het afkomstig is. Om dit met
een voorbeeld duidelijk te maken: wanneer er in
een stedelijk bestuur verschillende organen zijn,
als de vroedschap, de thesaurie, de weeskamer,
de schepbank, enz., dan moet men zorgvuldig
rekening houden met de herkomst der in het
stedelijk archief berustende stukken. Men noemt
dit met een niet fraaien technischen term: het
provenienz-princip, d.w.z. het beginsel, dat van
de herkomst der stukken uitgaat. Eerst sinds de
laatste halve eeuw heeft men oog gekregen voor
deze waarheid en haar bij het systematiseren
van archieven ook werkelijk in het oog gehou-
den. Dit heeft geleid tot een betekenisvollen om-
keer in het systeem van inventariseren en cata-
logiseren. Om dit met een voorbeeld toe te lichte-
ten: in oude inventarissen vindt men vaak onder
een hoofd „Financiën“, alles samengebracht wat
in een archief over geldelijke zaken is te vinden;
tegenwoordig gaat men geheel anders te werk. Men
onderscheidt, krachtens het zooeven genoemde
„provenienz-princip“ nauwkeurig bij welk orgaan
der administratie de stukken behooren. Over gel-
delijke zaken wordt natuurlijk gehandeld in de
Thesaurie, doch ze komen evenzeer ter sprake in
den Raad, of in de Rekenkamer. De archieven
dezer lichamen worden uiteengehouden: en zoo
komt een algemeene rubriek „Financiën“ in een
modern inventaris niet meer voor. Schijnbaar
is dit voor den onderzoeker minder gemakkelijk,
maar in de praktijk leidde het oude systeem tot
grootte bezwaren. Het is hier echter niet de plaats
om verder daarop in te gaan.

Ook bij de organisatie der kerkelijke archieven
werde dit hoofdbeginzel toegepast. Men make on-
derscheid tusschen het archief van den kerkeraad,
dat van de diaconie en dat van de commissie
van beheer, en houde de stukken dezer colleges
zorgvuldig uit elkander, ook al hebben ze vaak
betrekking op dezelfde onderwerpen. Wanneer in
den kerkeraad en in de beheerscommissie gehan-
deld is over kerkbouw, of wanneer in de diaconale
vergadering en in den kerkeraad besluiten zijn
genomen over weezenverpleging vormt men geen
gemeenschappelijke dossiers „kerkbouw“ of „wee-
zenverpleging“, maar houde gescheiden wat bij de

verschillen
verwarring

Ontegenz-
opleving va
de kilte vi
worden, vr
betroefd, e
den cirkel,
dat de ledi
zijden. Dit
aanvullen
het centr
gerekend
in het ste
moet aanbi
Gods We
ligie is mi
aanhangel
te dienen
den menscl
Wie God n
stemming
liest ook d
Heel die
den satan,
dienst krac
doelt Gode
wil. Die ni
is een zaak
den menscl
Zoo iets a
tijd, dat een
bevatte, wa
heid een o
van eigen
der God, w
het al.

God scho
dat wij He
zouden zoel
strument te
lof des Hee
godsdienst,
en zonder
velerlei daa
het Eene ?
en doel, st
en alleen i
Die mode
der Bijbel.
één bepaald
diensten aan
zelf wil. Bij
valt het or
religie. De
ook wegvall
van één ket
proces.

Ieder doe
in eigen oog
zinnigheid.
Want deze
gelijk Hij h
maar God n
worden wil.
privatzaak,
lieven inrich
aan zijn eig
van den an
Maar de
zij Mij, leer
schen zijn. I
waarde. Wie
smaadt en b
ziel.

Daarom n
aan onze m
getoepen hu
dat zij niet.
In den lag
king gekome
die de norm
naar eigen
thans word
mensch-gods
De mensch
Hij voelt een
te vullen. Hi
niet! maar w
grijpt hij nu
zoeken bij.

Mogelijk l
ders Zijns Na
Woord Gods
baring, tot
wenden tot
geval is het
klare, helder
voor dezulk
Maar wie
verwacht, v
is ook hier
mensch te d
het beginsel
te verhoogen